

Marcus Aurelius, Velazquez nevét. Nemzetközi nyugati versformában drága magyar tájak impresszionista képei jelennek meg. Minél nyugateurópaibb akart lenni, annál magyarabb lett. Mint ahogy Adyban is a Nyugatért vágyódás kelti föl legfájóbban magyar érzéseit.

De Juhász Gyula könnyebb költő, mint Ady vagy Babits. Soha nem voltak támadói: szétszórta megjelenő verseit mindenki megszerette, ha elolvata. Nem kellett hozzájuk kommentár. Néha filigrán ötvözeteknek tünnek föl, néha édes magyar virágoknak. A hangulat szülöttei, de hangulatébresztők is. Édes szomorúság lappang csaknem valamennyinek az alján, de a Tóth Árpád zenei komponáltsága nélkül. Juhász kevésbé artisztikus, de frappánsabban és közvetlenebbül ható, mint a tökéletesen művészi Tóth Árpád. Tóth Árpád megtalálta magában Párist, Juhász Gyula örök honvágyban sorvadozott érte. Fájdalmas önróniával mondja magát »vidéki költőnek»; Magyarországon ez másodrangúságot jelent. De ő vállalja a rászabott végzetet s olyan szépen modja *Vidék* című versében;

*Tűnik, mulik az egy emberöltő
S én maradok a falusi költő.*

*Miket szívem gyermetegül áhít,
Nem látom nagy városok csodáit.*

*Miket minden boldog apacs láthat,
Tünde nőket, fényes operákat.*

*Mint a bakter kicsi háza mellett,
Szalutálok tűnő életeknek.*

*Piros zászlót lengetek hiában:
Forradalmas, titkos, régi vágyam.*

*Körülöttem csönd van s réti rózsák,
Ő ki tudja, tán ez a boldogság?*

*S én dalolva jölnék az égre
S meghalok, mint Isten szegénykéje*

Ebben az a szép, hogy a legnagyobb fájdalmat kedvessé tudja tenni. Egy eltévesztett élet — és mosolygunk rajta, de a szemünkben könny ragyog.

Nagy szerénység jellemzi ezt a költőt. Juhásznak nemigen vannak az önmaga hatatlanságát sejtető víziói vagy bizonyító gondolatai. Költői ruhája, különösen a kortársaié-hoz mérten, rendkívül egyszerű, Kevés szóval mond el mindent. A stíltromantikának huszadik századi színes vihara mintha nem is vonult volna el fölötte, nem forgatta ki valóját magából; maradt fakó, veréb-költő. De éppen az egyszerűsége és fakósága a megható. Titkolt fájdalma teszi rokonszenvéssé és végletekbe nem csapása megnyugtatóvá. Voltak, akik felkorbácsolt idegeik lecsendesítésére olvastatták verseit estéknként, mint ahogy a hideg tejet isszuk éjszakára. *Édes és bús költő* — ebben minden benne van.

1937. május

Oldh Gábor

SÁNDOR ANNA

A VÖRÖSMARTY AKADÉMIÁRÓL

(Schöpflin Aladár hagyatékából)

A Vörösmarty Akadémia 1918-ban alakult, jórészt a *Nyugat* íróiból¹. Elnökké akkor Ady Endrét választották, helyette azonban Móricz Zsigmond látta el az elnöki teendőket², s az alakuló ülésen Móricz mondta az elnöki megnyitót. Beszédét a *Pesti Hírlap* 1918 december 3-i száma egész terjedelmében közölte. Rövid megnyitójában Móricz arról beszélt, milyen feladatai vannak a magyar kultúra munkásainak az új történelmi helyzetben.

¹ A Vörösmarty Akadémia tagjainak névsorát lásd Pintér Jenő: *A magyar irodalom története*. Budapest 1941. VIII. k. 136. l., és *Irodalomtörténet* 1925. évf. 254. l.

² Részletesebben lásd Hatvány Lajos: *Ady a kortársak közt*. Genius é. n. 80. l. és Móricz Virág: *Apám regénye*. 175. l.-től.

»A magyar költők századokon át a belső kórról beszéltek, amely emészti a büszke tölgyet s nem vették észre, hogy csak egy fáról beszéltek, csak az osztályuralmon lévő réteget nézték a magyarságnak : a nép milliói ugyanakkor vidám, egészséges, ruganyos fiatal tömeg volt«.

A Vörösmarty Akadémiába tömörült írók feladatát abban látja, hogy fenn kell tartaniok a kultúra folyamatosságát, de nem akárhogy, hanem a népre támaszkodva. Móricz ezt így fogalmazza :

»A nép nem akar harcolni : a népek nem akarnak egymással harcolni. A magyar paraszt sohasem akarta leigázni a tót parasztot, a román, a szerb, a horvát paraszt testvért s a magyar nép kezét nem is fertőzi ezer év alatt soha testvérvér.

A népek nem harcolni akarnak : hanem élni.

A népek nem barbárságot akarnak : hanem kultúrát.

A népek nem azt akarják, amit a gyilkos, kardos, gázbombás katonák csinálnak : hanem azt akarják, amit mi, a kultúra szerény s egyszerű munkásai csinálunk.«

A Vörösmarty Akadémia azonban akkor hozzá sem foghatott céljai megvalósításához : néhány ülés után megszüntette működését.

1925-ben a *Nyugat* írói ismét alkalmasnak találták az időt a Vörösmarty Akadémia felélesztésére. A konzervatív napilapok ezeket az éveket úgy kommentálták, mint a »radikalizmus előretörésének« éveit, és a *Nyugat* íróinak szervezkedése és a politikai élet alakulása között szoros kapcsolatot láttak.

A Vörösmarty Akadémia újraelakulását Babits Mihály jelentette be a *Nyugatban* A *Vörösmarty-Akadémiáról* című cikkében³. Babits a Vörösmarty Akadémia felélesztését azért tartja szükségesnek, mert »a mai irodalmi anarchia közt« a *Nyugat* írónemzedékének »a tömörülés erejével« kell irányítóan hatnia a magyar irodalmi életre. A továbbiakban azt fejtegeti, ez az írónemzedék hivatott arra, hogy irodalmi egységet hozzon létre a zűrzavarban és ezt így indokolja :

»Ahol ez a nemzedék tömörül, ott az egész mai magyar irodalom tömörülhet : hisz aki igaz érték mai literatúránknak, vagy hozzánk tartozik, vagy bizonytalannal közelebb áll érzésben hozzánk, mint saját generációjának szélsőségeihez.

Mindez érvekhez hozzájárul még kettő. Az egyik e nemzedék elvszerű liberalizmusa, mely kizárja a más nemzedékek értékeivel szemben való elzárkózást és sem konzervatív bátyáinknál, sem dogmatikus programokat gyártó öcséinknél meg nem található, a másik, szerencsés, s majdnem tökéletes függetlenségünk mindenféle eddigi irodalmi szervezkedéssel szemben.«

Babits elmondja, hogy először egy Ady Társaság gondolatával foglalkoztak, de aztán úgy döntöttek, jobb ha a régi társaságot keltik új életre, mert az »néma együttlétével is erőt és állandóságot« jelentett a hallgatás éveiben is. Ady személyes ügyének tekintette a Vörösmarty Akadémiát és most »úgy érezzük magunkat — írja Babits — mint Ady irodalmi végrendeletének végrehajtói«.

Nem irodalmi társaságot alapítanak, hanem akadémiát, mert auktoratív testületre van szükség — tehát tekintélyt sugárzó irodalmi tömörülésre, mely az irodalmi egység jelszavával irányítóan hathatna irodalmi életünkre és az irodalmi haladás szilárd bázisa lehetne a konzervatív irodalom avult bátyáival — a Kisfaludy Társasággal és a Magyar Tudományos Akadémiával — szemben. Babits részben ezzel indokolja a Vörösmarty névválasztást is :

»S mert tekintélyt akarunk teremteni, amely nem képzelhető gyökér és hagyomány nélkül, ebben a névben egy régi nagy magyar költőre hivatkozunk, mintegy felelet gyanánt is azoknak, akik a hagyományok és nemes ősök megtagadásával vádolnak bennünket.«

Természetesen nemcsak ezért hivatkoznak Vörösmartyra, hanem másért is — és ez a lényegesebb mozzanat választásukban. Babits ezt így foglalja össze :

»Bizonyos, hogy az Ady nemzedékének költészete tisztán formailag is közelebb áll a Vörösmarty lázas, dús, izgatott, komplikáltabb és idegesebb költészetéhez — melyben klasz. szikus és dekadens zamatok egyesültek — mint bárki máséhoz magyar elődei közül.

De nem ez az irodalmi ok volt az egyetlen, amely e név megválasztásában vezetett.

A *Vörösmarty Akadémia* szomorú napokban létesült : a háború átélte iszonyai és rettentés veszteségeink színezték akkor minden gondolatot : az emberi és a magyar keserűség egyformán túláradt. S elődeink közül annak a neve toltult ajkunkra, aki egyszerre volt legnemzetibb költőnk, s az Emberiség vallásának leglázasabbhangú hirdetője : elytathatata-

³ *Nyugat*, 1925. I. k. 433—437. I. (május 16-i szám).

lanul hazafi és elvitathatatlanul pacifista. A *Vén cigány* költőjének neve hitvallás a béke és a kultúra hite mellett, de egyúttal a magyarság hite mellett is.

E hit mellett akart tüntetni a *Vörösmarty Akadémia* már pusztá megalakulásával is . . .
Ez az egyszerre hazafias és pacifista program felbőszítette a konzervatív és jobboldali köröket. Általában — bár Babits meggyőződéséhez híven hangsúlyozza, hogy az új irodalmi alakulás politikamentes — politikai frázisokkal támadják a *Vörösmarty Akadémiát* és azt hangoztatják, hogy az »átkos emlékü« októberi forradalom szellemét idézi. A *Budapesti Hírlap* a *Vörösmarty Akadémia* alakuló ülése⁴ után a *Vörösmarty Akadémia újraélesztése*⁵ címmel foglalkozik a *Nyugat* íróinak tömörülésével, amit különben jellemző jelenségnek tart és kapcsolatba hoz az általános politikai helyzettel:

»Úgy látszik, ez a feléledés hozzátartozik a radikalizmus rohamszerű előretöréséhez, aminek minden vonalon tanui vagyunk. Szinte feltűnő volna a megszokott összműködés tökéletlensége, ha ez az irodalmi felvonulás nem történt volna meg«.

A konzervatív lap azonban nem tartja túlságosan veszedelmesnek ezt a tömörülést és cinikusan így folytatja:

»A magyar közönség különben sem érzékeny az effajta kísérletek iránt, annak fát lehet vágni a hátán. Nemileg immunizálja a nagyközönséget az irodalmi megkísértések ellen az a sajátossága, hogy vele könyvet olvastatni sokkalta nehezebb vállalkozás, mint az irodalmi szervezetek létesítése. Itt van az a páncél, amelyről a radikalizmus újracsiszolt fegyverei lesiklanak.«

A cikk még afölötti aggodalmát fejezi ki, hogy »az újra mázolt irodalmi társaság« az emigrált írók »visszafuvarozó vállalatává« nővi ki magát és ezzel kapcsolatban éberségre int. Majd felsorolja az Akadémia tagjainak névsorát, végül megjegyzi, hogy Herczeg Ferenc egy esti újságban nyilatkozott tagságáról⁶.

Az *Új Nemzedék* vezércikkben⁷ foglalkozik a *Vörösmarty Akadémiával*. Tagjait a »forradalom éneklőmadarainak nevezi és felelőssé teszik« őket Magyarország páratlan összecsomlásáért«. Személy szerint elsősorban Hatvany Lajost támadja, mint az »országvesztő forradalom egyik legfelelősebb előkészítőjét és részesét«. Babits közét *Vörösmartyhoz* kétségbe vonja és ezt írja róla: »... a területvesztés legfájdalmasabb napjaiban megcsókolta az oláh, cseh, szerb kancsukákat és arra oktatta az ifjúságot, hogy nem a föld a haza, egy nemzet sorsa nem fontos az emberiségre⁸ és helyeselte a magyar háború elvesztését«. Ezután sorra veszi Molnár Ferencet, Szomorú Dezsőt, Füst Milánt, Gellért Oszkárt s még Schöpflin Aladárnak is kijut a szitkozódásból. De legdühödtében Kosztolányi Dezső ellen kel ki — nevének említése nélkül — és »kövér opportunistának«, »hájdús napraforgónak« nevezi. Végül a vezércikk azt javasolja, hogy a »*Vörösmarty Akadémia* kifejezésből hagyjanak el két szótagot. Nevezétek csak magukat pur et simple Vörös-Akadémiának. S úgy vigyázzanak, hogy a nemzeti közvélemény körműkre fog nézni és jókor végét fogja vetni játékaiknak a halhatatlan *Vörösmarty* nevében.«

A *Magyarság* jellemzően antiszemita beállításban válaszol⁹ Babits *Nyugat*-beli cikkére.¹⁰ A *Vörösmarty Akadémiától* a cikkíró nem vár egyebet, mint »a szakmányba disznólkodás szabadságát, a magyar faji lélektől idegen zsidó szellem kultuszát, a zsidó ízlés kiszolgálását és a magyar nacionalizmustól való tüntető elfordulást«. Acherontinus azzal vádolja Babitsot és »társait«, hogy feltámasztják az októberi forradalom szellemét, mely lényegében nem más, mint a »zsidó kalmárok észjárása«. Ebben a »judeocentrikus«¹¹ szempontrendszerben Babits költői pályafutását Acherontinus hazafiatlannak látja és cikkét így zárja:

»Am tegyék Babits Mihály és társai, amit jónak látnak; ha ezekben a sorsdöntő időkben mikor körülöttünk a kisántant országai tátogatják éhes szájukat hazánk megmaradt csonkára, mikor fegyverben egész Európa, egész Kelet, ha Babitsékat az Idő még ma sem a hazafiságra tanítja, az szomorú jelenség ugyan, de az ő dolguk. *Vörösmartyra* pedig ne igen hivatkoz-

⁴ 1925. június 14.

⁵ *Budapesti Hírlap*, 1925. június 16. A szerző megjelölése nélkül.

⁶ A *Budapesti Hírlap* írja ímént idézett cikkében: »Nem hiányoznak tehát innen a jó nevek sem, ezek között ott látjuk Herczeg Ferencét is, aki azonban egy esti újságban úgy nyilatkozik, hogy az Akadémiában vannak jeles írók, de vannak a forradalomban, és méginkább az emigrációban kompromittált elemek is, akikkel semmi körülmények között sem akar együtt lenni.«

⁷ 1925. június 16. Címe: *Vörösmarty nevében*. A szerző megjelölése nélkül.

⁸ Célzás Babits 1919-beli Szózat-kommentárjára.

⁹ Acherontinus [Dóczy Jenő]: *A Vörösmarty Akadémia*, *Magyarság* 1925. június 7.

¹⁰ *Nyugat*, 1925. I. k. 433—437. lap.

¹¹ Acherontinus *Judeocentrikus világlátás* című cikkében (*Magyarság* 1925. július 5.) vitázik Schöpflin Aladár: *Konzervatív kritika, fejlődő irodalom* című tanulmányával (lásd: Schöpflin A.: *Írók, könyvek, emlékek* című kötetben. Budapest, 1925. Franklin 24—25. l.). Acherontinus másik ilyen jellegű cikkében (*Az első magyar-zsidó nacionalista regény*, *Magyarság*, 1925. június 21.) Bíró Lajos: *A bazini zsidók* című regényét bírálja. Schöpflin a *Nyugatban* válaszolt Acherontinus támadásaira (Schöpflin Aladár: *Judeocentrikus világlátás*. *Nyugat*, 1925. II. k. 166—170. l.).

zanak . . . Ez a költő nem lehet az ő nagy világért lelkesülő, kis nemzettel nem törődő, álmodozó lelkük ideálja.

Ezekre a támadásokra két jelentősebb megnyilatkozással válaszolt a Vörösmarty Akadémia. Az egyik az Akadémia végrehajtóbizottságának hivatalos nyilatkozata,¹² melyben visszautasítja a sajtótámadásokat és hangsúlyozza, hogy »a politika a Vörösmarty Akadémiából ki van zárva és az Akadémia mint a múltban, ezután is tisztán irodalmi célokat követ. A másik Schöpflin Aladár cikke¹³, melyből a Babits személyére vonatkozó részt egészében idézem a 2. számú levél 3. jegyzetében.

A Vörösmarty Akadémia nagy céljai ellenére is életképtelen volt. Ki kell még kutatni, mi volt meddőségének oka : a külső kényszerítő körülmények, vagy valamilyen belső tehetetlenség és egyenletlenség, melyre az 1. számú levél is utal.¹⁴

Babits Mihály levelei Schöpflin Aladárhoz

1.

Kedves Barátom,

[1925 nyara]¹⁵

szerettem volna tegnap még veled is beszélni valamiről, de sajnos már nem volt időm. Így hát levélben írom meg, noha Gellértől talán már hallottál is róla. Minthogy amit írok, többi barátainkat is érdekelheti, akikkel multkor együtt voltunk, nemcsak meghatalmazlak, de kérlek is arra, hogy amennyiben a dolog előttük bármily formában szóba kerül, ezt a levelet mutasd meg nekik is.

Mikor a V[örösmarty] A[kadémia] ülésén Füst Milán előadásából kitűnt, hogy az alapszabályok át dolgozására kiküldött bizottság¹⁶ eredeti megbízatásán lényegesen túlerjeszkedett, s át dolgozás helyett egészen új és pedig a megszokottól nagyonis eltérő alapszabályokat alkotott : fölmerülhetett az a gondolat : helyes-e ilyen hirtelen, szinte könnyelműen, készületlenül — nekem pl. sejtelmem sem volt róla, hogy ilyesmi készül — mindössze hét tagtárs jelenlétében az Akadémiának egészen új alkotmányt adni, melyet csak nagy nehézségekkel, s nagyon sokunk jelenlétében tudnánk megváltoztatni? Nekem mint elnöklőnek kellett volna talán ezt az aggodalmat fölhoznom s hangsúlyoznom. Mindazonáltal egyetlen lényegi ellenvetést se tettem, s az új alapszabályok legradikálisabb pontjait is könnyen és gyorsan tettem magamévá. Két okból. Először mert az új alapszabályok szellemével teljesen egyetérték, s főleg éppen a legradikálisabb pontot, a hiúságokat szolgáló tisztségek és méltóságok lehető kiküszöbölését, magam is nagyon helyeslem. De ha ennek dacára aggodalmaim lettek volna, akkor sem szólhattam volna : hiszen mint alelnök magam is érdekelve voltam, s a dolog — a személyi hiúságok belekeverésével — oly formában volt fölvetve, mely személyileg érdekelt ember részéről lehetetlenné tett minden ellenvetést.

Teljes jóhiszeműséggel hallgattam tehát és magamévá tettem a javaslatot. Az ülés után azonban az alapszabálykidolgozó bizottság egyik tagja oly megjegyzést tett előttem, mely gondolkodóba ejtett. E megjegyzés, mely szerint »csodálják, hogy mi ebbe a pontba oly könnyen belementünk« — érve nyilván a volt tisztikart — azt az érzést keltette bennem, hogy a bizottság el volt készülve rá, hogy bennünket esetleg személyes érzékenységünkben is érінthet javaslata, s egyáltalán annak szellemétől a személyi szempontok nem teljesen kétségtelenül idegenek.

Ha valamelyik személyről lehet szó, nyilván én vagyok az : aki oly tisztséget viseltem, melynek az új alkotmányban még neve sem marad meg. Hozzájárult ehhez, hogy Móriczra vonatkozólag — aki azért nincs hasonló helyzetben, mert hisz őt meg egyezésünkben már deszignált elnöknek tekintettük — fölmerült a gondolat az alapszabálykészítő bizottság körében, hogy az ő érzékenységét e pontban lehetőleg kimélni kell — rá vonatkozólag azonban semmiféle formában nem merült föl. E tüntető kimaradása a *regard*nak személyem iránt közel hozza a gondolatot, hogy az új alap-

¹² Nyugat, 1925. II. k. 100 lap (július 1.).

¹³ Schöpflin Aladár : A Vörösmarty Akadémiáról. Nyugat 1925. II. k. 3—5. lap.

¹⁴ Az objektív okok kétségtelenül megvoltak. Fenyő Miksa is ír erről egyik cikkében (A Nyugat húsz éve. Nyugat 1927. I. 8. lap.) »... idestova tizesztendő jubileumát ülhethők meg a Vörösmarty Akadémiának, s még oda sem jutottunk el, hogy a belügyminisztérium az alapszabályokat jóváhagyná. Ami igazán szerencse, mert ha jóváhagyná, akkor rögtön kísérné, hogy nem tudunk mit kezdeni vele«.

¹⁵ A keltezés megállapítása a tartalomból.

¹⁶ Tagjai : Füst Milán, Kosztolányi Dezső, Nagy Zoltán.

szabályok e pontjának személyi éle is lehet, s ha igen, akkor az első sorban ellenem irányul.

Ha pedig ez így van, akkor az én könnyű és jóhiszemű állásfoglalásom az ülésen valóságos naivság volt. Igazi masochizmus vagy legalább is lealázkodó megalkuvás kellene ahhoz, hogy valaki az elmondottakat tudva vagy sejtve úgy viselkedjék, ahogy én viselkedtem. De hátha az egész csak túlzott érzékenységem rémképe? nem tartozom a *genus irritabile vatum*hoz magam is? Emellett szól az, hogy az alapszabálykészítő bizottság tagjai mind jóbarátaim, akikről nehéz volna föltennem, hogy velem ennyire elégedetlenek volnának, vagy engem bántani akarnának. Ezért mikor Gellért közt és köztem a dolog szóba került, azt mondtam: várni fogok, amíg a személyem iránti hangulatról valahogyan kétségtelenül meggyőződöm, s csak akkor vonom le a konzekvenciát.

Mi módon lehetne azonban erről meggyőződnöm? Gellért följajánlotta, hogy beszél mindannyiottokkal, akik a mult ülésen jelen voltak, s az alapszabályok e pontjának oly módosítását fogja előttek indítványozni, mely az alelnöki állást megtartja. Minthogy ez nem prejudikál az alelnöki tiszt *betöltésére* vonatkozólag (*hiszen* azt választjátok meg, akit akartok) s csupán az alapszabályok e pontjának képzelhető személyi élet veszi el: én ebbe beleegyeztem, de nem ragaszkodom hozzá. Bár nem hiszem, hogy az új alapszabályok puritán szellemét lényegesen módosítaná, az, ha a végrehajtó bizottság öt tag helyett hatból állana;¹⁷ s azt az érvet sem tartom helytállónak, hogy ilyen módon a tisztikar leszavazhatná a bizottság ú. n. »választott» tagjait, (mert-hisz az elnök csupán szavazategyenlőség esetén szavaz, s így a »választott» tagok majoritása, ha mind együtt vannak, mindenesetre biztosítva volna) — mégis, mint Gellértnek is azonnal kijelentettem, nem kívánám hogy ez a kicsinyes és személyi ügy nehezítse a V[örösmarty] A[kadémia] megindulását, komoly késedelmet okozzon pl. az alapszabályok fölterjesztésében. Ha az Akadémiát bármily nehézség fenyegetné az ügyből kifolyólag, megbocsáthatatlan volna tőlem a dolog fölvetését kívánni. De ha fölvetődik — ha szavazás vagy határozás alá bocsáttatik — akkor mindenesetre kényszerülök a döntést az én személyemre vonatkozó döntésnek tekinteni.

Öszintén bevallom, hogy fájdalmas volna rám nézve, ha ez a döntés ellenem szólna. A V[örösmarty] A[kadémia]-val annyira azonosítottam magamat, annak ügyét annyira a magamévá tettem, hogy irántam való állásfoglalásával szemben érzékeny vagyok; de érzékeny vagyok egyénenként a tagokkal szemben is, akik közt legjobb barátaim vannak s akiknek bizalma barátaim bizalmát jelenti. Te tudod legjobban, hogy nem személyes ambícióból törődtem a V[örösmarty] A[kadémia] dolgával; abban az időben, mikor Móricz tudott és akart vele törődni, én szinte teljesen félreálltam, s azóta igénytelenül s egyszerű tag módjára fáradoztam, s csak egyetlen egyszer léptem előtérbe: mikor kívánságtokra, s nem ellenkezés nélkül, a bejelentő *Nyugat*-cikket¹⁸ megírtam. Fáradozásaim eredményt, s egyúttal, kívülről, támadásokat is hoztak rám;¹⁹ egyiknek örültem, másikat nem bántam; de mindakettő, munka és harc, oly szorosan kötött érzésben a V[örösmarty] A[kadémia]-hoz, hogy igazán nehezemre esnék elszakadni. Mégis inkább elválnék, mintsem avval az érzéssel üljek közöttetek, hogy olyanok közt ülök, akik már első alkalommal értésemre próbálták adni, hogy terhükre vagyok — csak én nem akartam megérteni.

Még egyszer kérlek, hogy ezt a leveletem, ha a dolog szóba kerül, mutasd meg azoknak, akiket érdekel, s elsősorban az alapszabálykészítő bizottság tagjainak. S még egyszer hangsúlyozom, hogy én a Gellért által felajánlott javaslathoz — az alelnöki állás megtartásáról az alapszabályokban — bár nagyon hálás vagyok Gellértnek, hogy felajánlotta — egyáltalában nem ragaszkodom. Sőt ha csakugyan szívesen akarnátok megnyugtanni, mint Gellért gondolja, s én is hinni szeretném, nagyon örülnék, ha erre más módot lehetne találni — oly módot, mely független az alelnöki széktől: mert ha *érezkeny* vagyok is, de nem vagyok *hiú* s nem vágyom címekre — de egyelőre el sem tudom képzelni, mi lenne ez a mód?

A viszontlátásig (vasárnap, ugy-e?) melegen köszönt igaz tisztelőd és hű barátod

Babits Mihály

¹⁷ Az öttagú végrehajtóbizottság — és egyben az ideiglenes tisztikar — tagjai: Babits Mihály és Móricz Zsigmond alelnökök, Schöpllin Aladár főtítkár, Tóth Árpád titkár és Füst Milán ügyész. (*Nyugat*, 1925. II. 100. lap.)

¹⁸ Babits Mihály: *A Vörösmarty Akadémiáról*. *Nyugat*, 1925. I. 433—437. lap.

¹⁹ Lásd a bevezetést.

Kedves Barátom!

[Esztergom, 1925. július 6.]²⁰

Csak pár szót írok, hogy jelezzem, mennyire örültem szép és igazán szerencsés hangú cikkednek a Vörösmarty-Akadémiáról.²¹ s elsősorban, hogy megköszönjem azokat a meleg s szinte megzavaróan fölemelő sorokat, amikben rólam is megemlékezél.²² Még ha túlzottak is ezek a sorok — (talán nem annyira abban, amit mondasz, mert hisz valóban magasságokban érzem magamat az alacsony vádaskodók fölött, hanem a hangban, *ahogyan* mondod) — akkor is öröm és büszkeség számomra, hogy barát-ságod ezeket mondatja veled.

(Most olvastam Gárdonyiról szóló cikkedet²³ is: ahol nálad szokatlan mód-szerrel, a technikán keresztül hatolsz bele ennek az írónak a karakterébe. Nagyon érdekes és nekem nagyon tetszett.)

Egyébként mi újság? Én dolgozom, ha nem gyorsan, de erősen — a *Haláljiai* regényt írom. Sok küzdelmem volt veled, s most már úgy érzem, kezdek megbirkózni evvel az óriás penzummal. — Itt igazán semmi újság és semmi írivaló. Csúnya hideg nyarunk volt mindeddig, csak az utolsó két nap békített ki.

Mikor jöttök ki megint?

A tiedet melegen üdvözlöm s a viszontlátásig maradok igaz híved

Babits Mihály

[Utána Babitsné kézírásával]: Mindannyiukat melegen üdvözlö a mielőbbi viszontlátásig

Babits Ilonka

JÓZSEF FARKAS

MÓRA FERENC HÁROM ISMERETLEN VERSE

I.

A HÁBORÚ

Vadrózsás völgy ölen, bent a hegyekbe mélyen,
hol vénhédt ciprusok borognak kevélyen,
az ér ezüst vizének keskeny szalagja hol
sások sápadt virágát ringatva bujdosol:
A kis kertésztyányát az alkony már beszegte
s ki benne éldegélt, a jámbor két öregre
szelíden csorgatá az álom édes mézét,
keserves napoknak isten fizette bérét.

Rózsák között rózsátlan pergett le életük,
amelynek jörgetegje kegyetlen bánt velük.
Árnyékát a halál sokat vetette rájuk:
Elvitte csónaká r fiúit, vejüket, lednyük.
A tél sírván temette a zöldelő nyarat,
melyből a száraz ágon csak egy levél maradt,
Egyetlen unokájuk, a neve: Gyöngyilán.

²⁰ Postabélyeg kelte.²¹ Schöpflin Aladár: *A Vörösmarty Akadémiáról*. Nyugat, 1925. II. k. 3—5. lap.

²² Schöpflin említett cikkének vonatkozó sorai: »Babits Mihály vezette be a Vörösmarty Akadémia újrakezdését a Nyugatban megjelent cikkével. Ezzel magára vonta a támadásokat. Vajjon szükséges-e védelembe venni ezekkel a mondvacsinált rosszindulatú kitalálásokra és rosszhiszemű félremagyarázásokra alapított vádakkal szemben Babits Mihályt, Dante, Shakespeare és más nagy szellemek tolmácsát, a magyar költői nyelv legnagyobb élő mesterét, a magyar költői szellem legnemesebb élő reprezentálóját, a tiszta embert és tiszta magyart? Szóba álljunk azokkal, akik kiragadnak egy élet munkájából egy erőltetetten félremagyarázott mondatot és ezzel akarják letépni a költő homlokáról a babért? Sértés volna Babits ellen minden védelem ilyen vádak ellen. Az ő lelke olyan magasságokban jár, ahova nem érnek el az ilyen kötekedések s az ő tiszta köntöséről visszahull a sár azokra, akik dobálóznak vele».

²³ Schöpflin Aladár: *A posthumus Gárdonyi*. Nyugat, 1925. II. kötet 75—79. lap

Megjegyzés: A leveleket özv. Schöpflin Aladárné szíves engedélyével közlöm. A leveleket az Országos Széchényi Könyvtár kézírattára őrzi.